

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tavoitteiksi asetettiin kehittää tarkemmiksi menetelmiä, joilla kuvataan numeerisesti väestön ikärakennetta. Useimmat kirjallisuudessa esitetyt menetelmät perustuivat yhden tunnusluvun käyttöön. Tässä tutkimuksessa keskityttiin erityisesti Coulson-indeksin kehittämiseen. Myös muiden menetelmien käytön soveltamista tutkittiin.

Coulson-indeksistä samoin kuin muistakin tunnusluvuista havaittiin, että ne kuvasivat ikärakennetta hyvin lähinnä ideaalisissa tapauksissa, joiden ikärakenteessa oli vähän häiriöitä. Tällaisia ikärakenteita olivat valtiotason ikärakenteet. Nuoria ikärakenteita kuntien väestöillä oli erityisesti vuosina 1960 ja 1965. Kaupunkien väestöjen ikärakenteet olivat pääsääntöisesti nuorempia kuin maaseutukuntien. Myös joissakin vanhoissa ikärakenteissa saattoi olla vähän häiriöitä, minkä takia Coulson-indeksi mittasi luotettavasti niiden arvoja. Coulson-indeksin ongelmat liittyivät ulosmuutosta kärsineiden kuntien ikärakenteisiin. Niistä esitettiin esimerkkejä tässä tutkimuksessa. Niissä sama Coulson-indeksin arvo saattoi kuvata varsin erilaisia ikärakenteita. Coulson-indeksiä voisi tämän tutkimuksen perusteella käyttää ainoana tunnuslukuna kuvaamaan vain niitä ikärakenteita, joissa oli vähän ikärakennehäiriöitä.

Jotta kuntatason ikärakenteita olisi pystytty kuvaamaan luotettavasti, kehitettiin PNS-poikkeamaindeksi. Se ilmoittaa paljonko ikäluokkien prosenttiosuudet osuudet poikkeavat Coulson-indeksiin liittyvästä regressiosuorasta. Jos tutkittavan aineiston ikäjakaumissa on työikäisten osalta suuria poikkeamia, on syytä käyttää PNS-poikkeamaindeksin lisäksi luokittelussa vielä 20-44-vuotiaiden suhteellista osuutta. Näillä kolmella tekijällä voidaan kuvata ikärakenne varsin tarkasti. Coulson-indeksi kuvaa ikäjakauman ikää demografisessa transiiokehityksessä. PNS-poikkeama kuvaa ikärakennehäiriöiden suuruutta ja samalla Coulson-indeksin luotettavuutta. 20-44-vuotiaiden suhteellisella osuudella luokitellaan jo Coulson-indeksillä ja PNS-poikkeamalla luokitellut jakaumat vielä niiden ko. ikäluokkien osuuden perusteella. Tässä tutkimuksessa esitetyn luokittelumenetelmän periaate on sellaisenaan yleistettävissä mutta luokittelumenetelmässä esitettyjä luokittelurajoja ei välttämättä aina voi soveltaa eksaktisti muihin aineistoihin. Tässä tutkimusaineistossa 20-44-vuotiaiden suhteellisissa osuuksissa oli paljon häiriöitä. Muissa aineistoissa, erityisesti Suomen ulkopuolella, ikärakennehäiriöitä saattaa olla myös muissa ikäluokissa.

Sovellettaessa uutta luokitusmenetelmää Hämeen läänin kuntien väestöihin havaittiin, että väestöllisesti mitattuna kasvukunnat ja taantuvat kunnat sijoittuivat selvästi omiin luokkiinsa. Erityisesti valtatie kolmen, pääradan, Lahden ja Mäntän alueiden kunnat erottuivat muista kunnista nuoren ikärakenteensa perusteella. Nämä kunnat olivat sijoittuneet hyvien liikenneyhteyksien varrelle. Niiden väestöt olivat ikärakenteeltaan nuoria, koska niihin oli muuttanut paljon työikäisiä.

Luokittelulla saatiin erittäin selvät erot Hämeen läänin mies- ja naisväestöjen välille. Coulson-indeksillä mitattuna miehillä oli vuonna 1980 yhtä vanha ikärakenne kuin naisilla vuonna 1960. Miesväestöt olivat ikärakenteeltaan noin 20 vuotta naisväestöjä nuorempia. Tätä

voi pitää luotettavana arviona läänin tasolla. Kunnittaiset erot olivat kuitenkin suuret. Suomen arvot olivat samansuuntaiset kuin Hämeen läänin arvot. Ikärakennehäiriöt olivat miesväestöillä suuremmat kuin naisväestöillä.

Ikärakenteen luokittelumenetelmän mukaan saaristokunnissa oli huomattavasti enemmän ikärakennehäiriöitä kuin Hämeen läänin kunnissa. Coulson-indeksi oli vielä epäluotettavampi kuin Hämeen läänin ongelmakuntien osalta. 20-44-vuotiaiden pienet osuudet saaristokunnissa osoittivat, että ne olivat kärsineet voimakkaan ulosmuuton seurauksista. Keski-ikäisiä oli vähän, erityisesti työikäiset naiset olivat muuttaneet pois. Suurin ongelma mittauksissa oli se, että pienissä kunnissa ei riittänyt kaikkiin ikäluokkiin ihmisiä. Tämän luokittelumenetelmän kannalta saaristokunnat on rajatapaus milloin tätä luokittelumenetelmää kannattaa käyttää. Sama ongelma saattaa esiintyä mitattaessa kaupunginosien ikärakenteita.

Koko Suomen väestön kehitykselle oli tyypillistä ikäluokkien osuuksien hidas muuttuminen ja ikäluokkien osuuksien pienet vaihtelut. Voidaan todeta, että jopa Coulson-indeksi yksinään kuvasi luotettavasti Suomen väestölliseen muuntumiseen liittyvää ikärakenteiden muuttumiskehitystä. PNS-poikkeaman ja 20-44-vuotiaiden osuuksien käytöllä saatiin tarpeellista vertailutietoa kuntien ikärakenteiden mittaamiseen.

Kuntien ikärakenteiden muuntumishistoriassa on varsin selviä eroja ja niitä on väestömaantieteessä tutkittu varsin vähän. Tutkimuksessa käytettiin graafista esitystapaa, jolla voitiin kuvata ikäluokkien osuuksien muuttumista ajan suhteen. Tutkimuksessa käytetyn menetelmän on varsin helppo havainnollistaa ikärakenteen muuttumista kuvaavia aikasarjoja.